

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ AÇIKÖĞRETİM SİSTEMİ ÖĞRENCİLERİ İÇİN BİR KİŞİSEL ÖĞRENME ORTAMI ÇERÇEVESİ

Doç.Dr. Mehmet Emin Mutlu
Anadolu Üniversitesi
Açıköğretim Fakültesi
Eskişehir
memutlu@anadolu.edu.tr

Özet

Kişisel öğrenme ortamları yaşam boyu öğrenenlerin öğrenme hedeflerine erişmeleri amacıyla kendileri tarafından tasarlanan, geliştirilen ve yönetilen ve ağırlıklı olarak Web 2.0 teknolojilerine dayalı olan ortamlardır. Sürekli beta sürümü durumunda olan bu ortamlar teknolojik araçların çeşitlenmesine ve öğrenenlerin teknolojik becerilerinin artmasına paralel olarak gelişirler. Kurumların sadece belirli bir dönem hizmet veren öğrenme yönetim sistemleri ve sanal öğrenme ortamlarından farklı olarak bireyin yaşam boyu öğrenme süreci boyunca yaşadığı öğrenme deneyimlerine ait içerik ve iletişimin büyük bir bölümünü barındırırlar. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi kurulduğu 1982 yılından günümüze ülkemizdeki en fazla öğrenciye sahip uzaktan eğitim kurumudur. Açıköğretim Sistemi öğrencilerinin Anadolu Üniversitesinin onlara öğrencilik süresi boyunca sağladığı e-öğrenme hizmetleriyle yetinmemeleri, kendilerine ait kişisel öğrenme ortamlarını oluşturmaları ve kullanmaları yaşam boyu öğrenme süreçleri için önem kazanmaktadır. Bu çalışmada Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi öğrencilerinin kendi kişisel öğrenme ortamlarını oluşturmaları için literatürden ve Açıköğretim Sistemine ait öğrenme kaynaklarından yararlanarak uygulanabilir ve sürdürülebilir bir çerçeve önerisinde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Kişisel öğrenme ortamları, açık ve uzaktan öğrenme, yaşam boyu öğrenme, kişisel öğrenme yönetimi.

A PERSONAL LEARNING ENVIRONMENT FRAMEWORK FOR STUDENTS OF ANADOLU UNIVERSITY OPEN EDUCATION SYSTEM

Abstract

Personal learning environments are the environments which are designed, developed, managed by the learners in order to achieve their learning aims and mainly based Web 2.0 technologies. These environments, which are perpetually beta version, develop parallel to diversification of technological devices and enhancement of abilities of learners. Different from seasonal learning management systems and virtual learning environments of the institutions, they host a large proportion of content and communication occurred during individual's life. Anadolu University Open Education System is a distance education institution which has the largest amount of students since its foundation in 1982. Anadolu University's Open Education System's students' ability to create their own personal learning environments and utilize them gained more importance in scope of lifelong learning processes instead of confine themselves with e-learning services provided by their university. In this study, an applicable and sustainable framework is suggested by using literature and learning sources belong to Open Education System in order to help students of Anadolu University Distance Education System build their own personal learning environments.

Key Words: Personal learning environments, open and distance learning, lifelong learning, personal learning management.

GİRİŞ

Bu çalışmada Açıköğretim Sistemi öğrencilerinin kendilerine ait kişisel öğrenme ortamı oluşturabilmeleri ve kullanabilmeleri amacıyla bir çerçeve önerisinde bulunulacaktır. Bu amaçla kişisel öğrenme ortamları literatürü taranarak, kişisel öğrenme ortamlarının ortaya çıkışı, yaygınlaşması, yaşam boyu öğrenenlere sağladığı olanaklar incelenmiş, ardından kişisel öğrenme ortamları oluşturma yaklaşımları incelenmiş ve başlıca yaklaşımlar değerlendirilmiştir. Çalışmanın izleyen bölümünde Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi ele alınmış ve öğrencilerin profili, öğrencilerin yararlandığı öğrenme kaynakları ve etkileşim kanalları incelenmiştir. Ardından kişisel öğrenme ortamı oluşturma yaklaşımları ve açıköğretim öğrencilerinin gereksinimleri birlikte değerlendirilerek, Açıköğretim öğrencilerinin kendi kişisel öğrenme ortamlarının oluşturmaları, kullanmaları ve sürdürülebilmeleri için en uygun yöntemin Açıköğretim öğrencilerine bu becerileri kazandırabilecek bir yönlendirme eğitiminin verilmesi olduğu belirlenmiştir. Çalışmanın son bölümünde kapsamı belirlenen öğrenme içeriğinin uygulanabilmesi için gerekli yol haritası tartışılmıştır.

Kişisel Öğrenme Ortamları

e-Öğrenme süreçlerinin uygulanmasında kullanılan Öğrenme Yönetim Sistemleri (ÖYS) ve Sanal Öğrenme Ortamları (SÖO)'nın öğrencilerin dersle ya da kurumla bağlantılarının kesilmesi sonucunda alıştıkları öğrenme ortamlarını kaybetmeleri nedeniyle özellikle yaşam boyu öğrenme, biçimsel olmayan (informal) öğrenme, öz-düzenlemeli (self-regulated) öğrenme gibi alanlarda yetersiz kaldığı gözlenmiştir (Mott ve Wiley, 2009). Bu sorunu gidermek amacıyla öğrencilerin kendi öğrenme amaçlarını kendilerinin belirlemelerine, bu amaçlara erişmek için gerekli öğrenme ortamlarını ve süreçlerini kendilerinin tasarlayıp yönetmesine ve öğrenme için başkalarıyla iletişim kurmalarına olanak sağlayacak altyapı önerileri geliştirilmiş ve bu çalışmalar sonucunda Kişisel Öğrenme Ortamı (Personal Learning Environment - PLE) kavramı ortaya çıkmıştır (Milligan vd., 2006).

Kişisel öğrenme ortamları arama motoru, blog, wiki, rss, sosyal ağlar, dosya paylaşım siteleri, sosyal yer imleri gibi Web 2.0 araçlarının bir kaynaştırma ya da başlangıç sayfası (start page) ile gevşek bir biçimde bir araya getirilmesi ile oluşturulmaktadır (Lubensky, 2006). Kişisel öğrenme ortamları ile öğrenmede ağırlıklı olarak açık öğrenme kaynakları kullanılmakta, başkalarından öğrenme ve öğrencilerin sahip oldukları bilgileri başkalarına yansıtılmaları önem kazanmaktadır. Kişisel öğrenme ortamları ile biçimsel (formal) eğitim gören öğrenciler her eğitim dönemi sonunda sahip oldukları deneyim, içerik, bağlantı ve araçlara ait birikimi sıfırlamak zorunda kalmadan dönemden döneme ve kurumdan kuruma öğrenme ortamlarını birikimli olarak kullanmaya devam edebilmektedirler (Mott ve Wiley, 2009). Öğrenciler kişisel öğrenme ortamlarını biçimsel ya da yarı biçimsel (non-formal) öğrenme kurumlarıyla ilişkileri kesildikten sonra da biçimsel olmayan öğrenme ve öz-düzenlemeli öğrenme amacıyla etkin biçimde kullanabilirler. Diğer taraftan bireyler kişisel öğrenme ortamlarını doğrudan biçimsel öğrenme ve öz-düzenlemeli öğrenmeyi desteklemek amacıyla da oluşturulabilirler.

Kişisel öğrenme ortamlarına yönelik ilk çalışmalar 2000'lerin başından itibaren teknik projeler olarak gerçekleştirilmiş, "Kişisel Öğrenme Ortamı" terimi yayınlanmış bir kaynakta ilk kez 2004 yılında kullanılmıştır (JISC, 2004). Kişisel öğrenme ortamları 2005 ile 2006 yıllarında akademik alanda ilgi görmeye başlamış ve o dönemde çok sayıda blog yazarı tarafından "Kişisel Öğrenme Ortamı" kavramı, kişisel öğrenme ortamlarının altında yatan pedagoji ve uygulamaları tartışılmıştır. Kişisel öğrenme ortamlarında başkalarından öğrenme ve sosyal öğrenme deneyimleri Kişisel Öğrenme Ağları (PLN) ve Sosyal Öğrenme Ağları (SLN) 'nın ortaya çıkmasına neden olmuştur (Buchem vd., 2011).

Mupple, Aposdle, Tencompetence, Palette, Role, Grapple, Mature-1p gibi büyük Avrupa Birliği 6. ve 7. çerçeve projeleri kişisel öğrenme ortamlarının ayrıntılı olarak incelenmesini ve yeni teknolojilerin geliştirilmesine olanak sağlamıştır (Ferdinand ve Kiefel, 2010). Açık eğitsel kaynaklar ve açık erişim alanındaki güncel gelişmeler nedeniyle bireylerin daha fazla eğitsel içeriğe erişebilmeye başlaması kişisel öğrenme ortamlarının giderek daha fazla uygulanabilir hale gelmesini sağlamıştır. Kişisel öğrenme ortamları aynı zamanda birer açık öğrenme ortamı olarak da kullanılmakta ve bu ortamlara yönelik kitlesel açık çevrimiçi dersler (MOOC) yaygınlaşmaktadır (Siemens ve Downes, 2011). Kişisel öğrenme ortamlarının gelecekte öğrenmenin merkezinde yer alacağı öngörülmektedir (Attwell, 2007).

Kişisel Öğrenme Ortamları için Yapılmış Tanımlar

Ron Lubensky (2006) kişisel öğrenme ortamını “bireylerin devam edegelen öğrenme deneyimlerinde dijital malzemelere erişme ve bu malzemeleri birleştirme, yapılandırma ve işleme için sağlanan bir kolaylık” şeklinde tanımlamıştır.

Atwell (2007), kişisel öğrenme ortamını “birey tarafından inşa edilen ve gündelik yaşamında öğrenme amacıyla kullanılan teknolojik bir ortam” olarak tanımlamıştır. Yine Atwell’e göre (2009) kişisel öğrenme ortamları sanal öğrenme ortamlarının tersine, çalışma, öğrenme, yansıtma ve başkalarıyla işbirliği için kullanılan ve gevşek bir biçimde birbirine bağlı Web 2.0 araçlarının koleksiyonu ile oluşturulur.

Milligan vd. göre “bir kişisel öğrenme ortamında öğrenen kendi öğrenme gereksinimleri ve öncelikleri doğrultusunda özelleştirdiği bir araç kümesini kullanılır... Bu araçlarla öğrenen, başkalarından öğrenebilir, öğrenme kaynaklarını denetleyebilir, katıldığı etkinlikleri yönetebilir, biçimsel ve biçimsel olmayan öğrenme süreçlerini bütünleştirebilir” (Milligan vd., 2006).

Kişisel Öğrenme Ortamlarıyla İlgili Etkenler

Kişisel öğrenme ortamlarının ortaya çıkmasını ve yaygınlaşmasını sağlayan etkenler aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Web 2.0 ve e-Öğrenme 2.0’in yükselişi: 2004 yılından itibaren Web 2.0 araçlarında yaşanan yaygınlaşma e-Öğrenmeyi de etkileyerek e-Öğrenme 2.0 kavramının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Web 2.0 araçları kişisel öğrenme ortamlarının oluşturulmasında yoğun olarak kullanılmaktadır. (Downes, 2005).
- E-Portfolyo ve eğitimde “blog” kullanımının yaygınlaşması: 2000’lerin başından sonra öğrencilerin kendi çalışmalarını genellikle kurumların onlara sağladığı internet ortamındaki portfolyo sistemlerine yükleyerek yayınlamalarına yönelik araştırmalar artmıştır. Aynı dönemlerde öğrencilerin öğrenme süreçlerinde yansıtma eylemi için “blog” sitelerini kullanmaları giderek ağırlık kazanmıştır. Bu süreçler kişisel öğrenme ortamlarına da kolayca dahil edilebilmektedir (Attwell, 2007).
- Öğrenme yöneyim sistemleri ve sanal öğrenme ortamlarına yönelik tepki: 2000’lerin ortasına kadar yükseköğretim kurumlarında yaygın olarak kullanılan WebCT öğrenme yönetim sisteminin rakip firma tarafından satın alınarak geliştirilmesine son verilmesi ve ticari firmaların e-Öğrenme için patent alma çabaları yükseköğretim kurumlarında pazarda bulunan ticari öğrenme yönetim sistemlerine karşı bir güvensizlik yaratmıştır. Bu nedenle açık kaynak kodlu öğrenme yönetim sistemi arayışlarına ve kişisel öğrenme ortamlarına yönelik ilgi artmıştır (Brown, 2010).
- “Mashup”, başlangıç sayfaları, “OpenID” ve “widget” standartlarının geliştirilmesi: Bireylerin çok sayıda Web 2.0 aracında ortak bir parola ile topluca oturum açma ve bu araçları bir ekrana yerleştirdikleri küçük pencerelerden (widget) aynı anda erişme gereksinimlerini gidermek amacıyla teknolojiler geliştirilmiştir. Bu teknolojiler kişisel öğrenme ortamlarında da uygulanmıştır (Taraghi vd., 2011).
- JISC ve Avrupa Birliği kaynaklı öğrenme teknolojisi projelerinin bu alana yönelmesi: İngiltere’nin bilimsel araştırma kurumu olan JISC destekleri ile Avrupa birliği 6. ve 7. Çerçeve programları kapsamında 2005 yılından itibaren çok sayıda kişisel öğrenme ortamlarıyla ilgili büyük araştırma ve geliştirme projeleri başlatılmıştır (Mutlu, 2014a).
- Biçimsel ve yarı biçimsel öğrenmenin yanı sıra ve biçimsel olmayan öğrenmeyi de teknolojiyle destekleme gereksinimi: Eğitim kurumları ve şirketlerde hizmet içi eğitim uygulamalarında öğrenme yönetim sistemi ve sanal öğrenme ortamlarının yaygın olarak kullanılmaya başlanmasıyla bireylerin kendi kendilerine öğrenme etkinliklerinin de benzer teknolojilerle desteklenmesi gündeme gelmiş ve kişisel öğrenme ortamları bu yönde uygun bir çözüm olarak görülmüştür (Dabbagh ve Kitsantas, 2012).
- “Connectivism”, kişisel öğrenme ağları ve sosyal öğrenme konusundaki kuramsal çalışmalar: Özellikle George Siemens ve Stephen Downes’un 2005’lerde bu alanda gerçekleştirdikleri çalışmalar ve yaptıkları Blog yayınları çok sayıda araştırmacıyı bu alana yönlendirmekte etkili olmuştur (Siemens, 2004).
- Mobil öğrenme teknolojilerinin gelişmesi: Kablosuz ağların yaygınlaşmasıyla internete kablosuz bağlanabilen dizüstü bilgisayarlar, akıllı telefonlar ve daha sonraları tablet bilgisayarlarla e-Öğrenme faaliyetlerinin belirli bir konum ve zamandan bağımsız olarak gerçekleştirilmesi olanaklı hale gelmiştir. Bu bağımsızlık ağırlıklı olarak internet ortamındaki hizmetlerle oluşturulan kişisel öğrenme ortamlarının yaygınlaşmasına da destek vermiştir (Chen vd., 2011).

- Açık eğitsel kaynaklar, açık erişim, açık öğrenme, MOOC'lar, öğrenme analitiklerinin ortaya çıkışı: 2000'lerin başında MIT Courseware uygulamasıyla başlayan ve giderek artan sayıda yükseköğretim kurumunun da katıldığı açık eğitsel kaynaklar hareketi kendi başına öğrenme gerçekleştirmek isteyen bireylere kişisel öğrenme ortamları ile bu kaynaklara düzenli olarak erişme olanağı sağlamıştır (Cormier ve Siemens, 2010).
- Öğrenme tasarımı, öğrenme patikaları, amaç belirme ve paylaşım sistemleri, öneri sistemleri ve semantik ağlar gibi teknolojilerin geliştirilmeye başlanması: Öz yönlendirmeli öğrenenlere yönelik olarak bireylerin kendi öğrenme amaçlarını belirleme, bu amaçlara erişmek için gerekli öğrenme etkinlikleri listelerine erişme ya da özgün listeler oluşturma, kendi öğrenme deneyimlerini başkalarıyla paylaşma gibi süreçleri destekleyici teknolojilerin geliştirilmesi kişisel öğrenme ortamları sürdürülebilirliği için olumlu etki yapmıştır (Koper ve Bennett, 2008).
- Kişisel enformasyon yönetimi, kişisel bilgi yönetimi alanına yönelik akademik ilginin başlaması: 90'lı yıllarda ağırlıklı olarak kurumlarda incelenen kişisel enformasyon ve kişisel bilgi yönetimi kavramları 2000'lerden itibaren kişisel alanda da incelenmeye başlanmıştır. Öğrenme, enformasyon ve bilgi yönetimi arasındaki yakın ilişki kişisel öğrenme ortamlarının aynı zamanda birer kişisel enformasyon ve kişisel bilgi yönetimi araçları haline gelmesine neden olmaktadır (Pettenati vd., 2007)
- Kişisel öğrenme ortamlarına yönelik akademik ilginin sürekliliği: JISC-CETIS Konferansları (2004, 2005, 2006, 2007), MUPPLE çalışmaları (2008, 2009, 2010) ve PLE Konferansları (2010, 2011, 2012, 2013) gibi etkinlikler kişisel öğrenme ortamları alanında çalışan araştırmacıların 2004 yılından itibaren günümüze kadar düzenli olarak bir araya gelmelerini sağlamıştır (Mutlu, 2014b).
- Kişisel öğrenme ortamları alanında yayın yapan "blog"ların yaygınlığı: "Bloglar" kişisel öğrenme ortamlarında kullanılan temel araçlardan birisi olduğundan kişisel öğrenme ortamı araştırmacıları da yoğun olarak "blog" yayınlamaktadırlar. Özellikle 2006 ve öncesi kişisel öğrenme ortamı konusunu işleyen çok sayıda "blog" sitesi yayına girmiştir (Mutlu, 2014c).

Öğrenme Yönetim Sistemi ile Kişisel Öğrenme Ortamının Karşılaştırılması

Öğrenme yönetim sistemleri ile kişisel öğrenme ortamları birçok açıdan birbirinin zıddı özelliğe sahiptirler. Chatti (2010) bu iki sistemi aşağıdaki başlıklar altında karşılaştırmıştır:

Kişiselleştirme: Öğrenme yönetim sistemleri bireyler için standart bir yapı sunarken, kişisel öğrenme ortamları her birey tarafından kendi gereksinimleri ve öncelikleri doğrultusunda farklı tasarlanırlar.

Biçimsel olmayan öğrenme ve yaşam boyu öğrenme desteği: Öğrenme yönetim sistemleri genellikle bir kurumun denetiminde ve yönetiminde, bir ders süresinde biçimsel öğrenme için kullanılırken, kişisel öğrenme ortamlarının sahipleri bireylerdir ve ağırlıklı olarak biçimsel olmayan öğrenme ve yaşam boyu öğrenme amacıyla her hangi bir süreyle kısıtlanmaksızın kullanılabilirdiği gibi biçimsel öğrenmeyi desteklemek amacıyla da kullanılabilir.

Açıklık ve merkezi olmayan yapı: Öğrenme yönetim sistemleri enformasyonu kapalı sınırlar içerisinde ve merkezi bir ortamda tutarken, kişisel öğrenme ortamı kurumsal sınırların dışına çıkarak açık enformasyon kaynaklarına erişmeye ve enformasyonu başkalarıyla paylaşmaya olanak sağlarlar.

Aşağıdan yukarıya yaklaşım: Öğrenme yönetim sistemlerin bilginin öğreticilerden öğrenenlere doğru akması öngörülürken, kişisel öğrenme ortamlarında bilgi akışı öğrenenlerin gereksinimleri ile yönlendirilir ve denetlemekten daha çok paylaşımaya dayalıdır.

Bilgiyi çekme: Öğrenme yönetim sistemleri "bilgiyi itme" modelini uygulayarak, içeriği öğrenciye sunarlar ve öğrencinin öğrenmesini öngörürler. Kişisel öğrenme ortamlarında ise öğrenenlerin bilgi kaynaklarından kendi özel gereksinimlerini karşılayacak bilgiyi getirmelerine dayalı olan "bilgi çekme" yaklaşımı etkindir.

Ekolojik öğrenme: Öğrenme yönetim sistemleri bünyesinde oluşturulan gruplar/topluluklar kapalı, sınırlı, hiyerarşik ve kurum tarafından denetlenen yapılar iken, kişisel öğrenme ortamlarıyla oluşturulan gruplar/topluluklar açık, dağıtılmış, ayrık, gelişen, kendi kendine organize olan ve öğrenenin denetimi altındaki ağlardır.

Kişisel Öğrenme Ortamındaki Etkinlikler ve Araçlar

Kişisel öğrenme ortamları Web 2.0 ve sosyal ağ teknolojileri yardımıyla öğrenenlere geleneksel öğrenmede olduğundan daha farklı araçlar sunmakta ve daha farklı öğrenme etkinlikleri gerçekleştirmelerine olanak sağlamaktadır. Kişisel öğrenme ortamlarında gerçekleştirilen etkinlikler ve kullanılan araçların genel bir listesi çeşitli yazarlardan yararlanarak serbestçe derlenmiş ve Tablo 1’de özetlenmiştir (Drexler, 2010; White, 2010; Leslie, 2014; Milligan vd., 2006; Wilson vd., 2007; Ivanova, 2009; Torres vd., 2010; Wang vd., 2009; Perez-Sanagustin vd., 2008; Castañeda ve Soto, 2010; Mutlu, 2012b).

Bu tablodaki etkinlikler, araçlar ve bu araçların kullanımı için gerekli beceriler, sürekli gelişen teknolojilere bireyin ne ölçüde uyum sağladığına bağlıdır. Bu nedenle sürdürülebilir bir kişisel öğrenme ortamı aynı zamanda öğrenenin bu teknolojilere yönelik kişisel gelişimini de desteklemelidir.

Tablo 1: Kişisel Öğrenme Ortamlarında Gerçekleştirilen Etkinlikler Ve Kullanılan Araçlar

Etkinlik	Açıklama	Kullanılabilecek araçlar
İnternete erişim	Kişisel öğrenme sürecinin ağırlıklı olarak internette ve bulutta gerçekleştirilmesi	Internet Explorer, Mozilla Firefox, Google Chrome
Öğrenme sürecini planlama	Kişisel öğrenme amaçlarının belirlenmesi, çalışma takviminin hazırlanması, yapılacaklar ve yapılanların listelenmesi	Google Calendar, Google Goals, Tasks, ToDo List eklentileri
Günlük notlar ve fikirleri kaydetme	İnternet üzerinden ve mobil cihazlardan bütün notların ve fikirlerin kaydedilmesi ve bulut ortamında saklanması	Evernote, Springpad
Bilgiyi arama	Gereksinim duyulan bilginin bulunduğu kaynakların belirlenmesi	Google Search, Google Blog Search
Bilgi kaynaklarına erişme	Akademik bilgi, ansiklopedik bilgi ve ders içeriklerine erişilmesi	Wikipedia, Google Scholar, Google Books, Google News, MIT OpenCourseware, Open University Open Learn, TÜBA ADM, iTunesU, YouTube Edu, Flickr, SlideShare, Scribd, ...
Bilgiden haberdar olma	Binlerce siteye dağılmış içerikte eklemegüncelleme yapıldığında otomatik haberdar olunması	Google Reader, Google Alerts
Belge oluşturma	Öğrenme sürecinde yeni belgelerin oluşturulması	Google Docs, Google Drive, Microsoft SkyDrive, Gliffy, Prezi
Belge saklama	Belgelerin her ortamdan erişilebilecek biçimde bulutta saklanması	Google Drive, Microsoft SkyDrive, Dropbox
Birlikte çalışma	Başkalarıyla birlikte çalışarak içerik oluşturma	WikiSpaces, pbWorks
Birebir ağ oluşturma	Başkalarından öğrenmek, başkalarıyla bilgiyi paylaşmak ve tartışmak amacıyla sosyal ağlara dahil olunması	Twitter, Facebook, LinkedIn, Google+
İletişim kurma	Başkalarıyla bir konu üzerinde eşzamanlı ya da eşzamansız görüşme yapılması	Gmail, Google Talk, Microsoft Live Messenger, Skype
Bilgi kaynaklarını paylaşma	İnternette ihtiyaç duyulan bilginin bulunduğu yerlere ait yer imlerinin ve yorumların başkalarıyla paylaşılması	Delicious, Diigo
Bilgiyi yayınlama/paylaşma	Öğrenme sürecinde oluşturulan yeni bilginin başkalarıyla paylaşılması	Blogger, Facebook, Google+, Twitter, Youtube, Flickr, Picassa, SlideShare, Scribd

Kişisel Öğrenme Ortamı Diyagramları

2005 yılında Scott Wilson tarafından oluşturulan öncü kişisel öğrenme ortamı mimarisi şemaları pek çok yazar için ilham kaynağı olmuş ve günümüze kadar çok sayıda yazar kendisine ait kişisel öğrenme ortamı mimarisi şeması önermiştir (Wilson, 2005). 2005 yılında Web 2.0 teknolojileri henüz emekleme dönemindeyken oluşturulan ilk şemalardaki pek çok Web 2.0 uygulamasının ortadan kalktığı, günümüzde bunların yerine yeni Web 2.0 araçlarının geldiği görülmektedir. Web 2.0 dünyasında yaşanan teknolojik gelişmeler kişisel öğrenme ortamı mimarisi şemalarına güncel olarak yansımakta ve yıldan yıla bazı araçların diğer araçlara göre daha çok tercih edildiği görülmektedir. Diğer taraftan kurumsal kişisel öğrenme ortamları (iPLE), kişisel bilgi yönetimi (PKM), kişisel araştırma ortamları (PRE), kişisel öğrenme ağları (PLN), sosyal öğrenme ağları (SLN) gibi uyarlamalar şemalarda önemli farklılıklar oluşturmaktadır (Leslie, 2014).

Kişisel öğrenme ortamı mimarisi şemaları yıllar geçtikçe karmaşıklaşmaktadır. Kişiler yaşamlarının özel, sosyal, iş, eğitim gibi değişik alanlarını birbirinden ayrı tutabilmek amacıyla genellikle her alan için aynı işleve sahip farklı Web 2.0 araçları kullanmayı tercih etmektedirler. Örneğin, bireyler aile ve arkadaş çevresindeki kişiler için Facebook, profesyonel ortamda tanıdıkları kişiler için LinkedIn, akademik çevredeki bağlantıları için ResearchGate gibi farklı sosyal ağları aynı anda kullanabilmektedirler. Kişisel öğrenme ortamı altyapısında kullanılan araçlardaki hızlı değişim ve bazı araçların beklenmedik şekilde ortadan kalkması PLE'lerin sürdürülebilirliğini ve içeriğin geleceğe aktarılabilirliğini etkilemektedir. Araç çeşitliliğinin artması kişisel öğrenme ortamının kişisel tasarımı, geliştirilmesi ve yönetimi üzerinde baskı yaratmaktadır. Kişilerdeki kuşak farklılıkları da bu kişilerin karmaşık kişisel öğrenme ortamı araçlarının kullanımı yeteneklerinde önemli farklılıklara yol açmaktadır (Ivanova ve Chatti, 2011).

Kişisel Öğrenme Ortamı ve Bloom'un Taksonomisi

Öğrenme araştırmalarında Bloom'un düşünme becerileri taksonomisinin önemi büyüktür. Bu taksonominin yeniden düzenlenmiş haline göre öğrenenlerin en altta yeralan "hatırlama" düzeyinden en üstte yeralan "yaratma" düzeyine kadar değişik becerileri ifade eden eylemlerin sınıflandırılması sağlanır. Churches (2009) temel becerilere karşı eylemlerin (ya da fiilleri) dijital dünyadaki karşılıklarını belirlemeye çalışmıştır (Tablo 2). Buna göre, öğrenenler kişisel öğrenme ortamlarında karşı gelen dijital eylemleri gerçekleştirerek öğrenme becerilerini geliştirebilirler ve daha üst düzeye taşıyabilirler.

Tablo 2: Bloom'un Dijital Taksonomisi (Churches, 2009)

Bloom'un Dijital Taksonomisi		
Anahtar Terimler	Fiiller	Dijital Dünyadaki Fiiller
Yaratma	Tasarlamak, oluşturmak, planlamak, üretmek, icat etmek, kurmak, yapmak	Programlama, Film çekme, Canlandırma, Blog yazma, Video günlüğü yayınlama, Karıştırma, Harmanlama, Wiki yayınlama, Yayıncılık, Video yayınlama, Ses yayınlama, Yapım/yönetim
Değerlendirme	Denetlemek, hipotez kurmak, eleştirmek, denemek, yargılamak, test etmek, saptamak, gözlemek	Blog/ video günlüğü yorumlamak, gözden geçirmek, moderasyon yapmak, birlikte çalışmak, ağ kurmak, yansıtmak, alfa ya da beta testi gerçekleştirmek
Çözümleme	Karşılaştırma yapmak, örgütlemek, yapı bozum gerçekleştirmek, atıf yapmak, ana hatlarını belirlemek, bulmak, yapılandırmak, tümleştirmek	Bir araya getirmek, bağlantı oluşturmak, tersine mühendislik, sistemi parçalara ayırmak, zihin haritası oluşturmak, doğrulama yapmak

Uygulama	Uygulamaya koymak, Gerçekleştirmek, Kullanmak, Çalıştırmak	Çalıştırma, kurma, oynatma, işletme, kırma, yükleme, paylaşma, düzeltme, Wiki güncelleme
Anlama	Yorumlamak, Özetlemek, Çıkarım yapmak, İfade etmek, Sınıflandırmak, Karşılaştırmak, Açıklamak, Örneklemek	İleri arama, mantıksal arama, blog gazeteciliği, twitleme, sınıflandırma ve etiketleme, yorum yapma, alıntı yapma, üye olma
Hatırlama	Tanımak, Listelemek, Anlatmak, Tanımlamak, Erişmek, İsimlendirmek, Konumlandırmak, Bulmak	Maddeleme, üstünü çizerek vurgulama yer imleme, sosyal ağa katılma, sosyal yer imleme, beğenilenleri işaretleme, arama, internette arama

Bloom'un taksonomisi ile güncel öğrenme teknolojilerini ilişkilendiren başka çalışmalar da gerçekleştirilmiştir. Fisher (2009) "hatırlama" düzeyinden "yaratma" düzeyine kadar varolan altı düzeyin her birisi için en uygun Web 2.0 araçlarını önermiştir (Fisher, 2009). Schrock, Bloom'un taksonomisine karşı gelen Google dünyasındaki araçların bir listesini çıkartmıştır (Schrock, 2011). Bloom'un taksonomisinden yola çıkarak genel amaçlı olarak tasarlanan bu modeller özel alanlara (örneğin Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi gibi) uyarlanarak, o alandaki öğrencilerin kullanımına sunulabilirler.

Kişisel Öğrenme Ortamı Oluşturma Yaklaşımları

Kompen ve Edirisingha'ya göre kişisel öğrenme ortamı oluşturmak amacıyla kullanılan yöntemler iki grup altında toplanabilir (2008): "(a) Bir nesne olarak kişisel öğrenme ortamı (bütün uygulamaları ve araçları barındıran ortam ya da merkez), (b) öğrenmeyi desteklemek amacıyla öğrencinin seçmiş olduğu çeşitli Web 2.0 araçlarının tümleştirilmesi için bir çerçeve olarak kişisel öğrenme ortamı".

Birinci gruptaki kişisel öğrenme ortamlarında bütün kullanıcılar için ortak bir teknolojik altyapı ve arayüz sağlanır. Bu yaklaşımda "Widget Engines/Servers" teknolojilerine dayalı kişisel öğrenme ortamı sunucuları oluşturulmakta ve bireyler bu sunucuda oturum açarak kişisel öğrenme ortamlarını tasarlamakta ve kullanmaktadır (Wilson vd., 2008). Sunucu yazılımların geliştirilmesi, yayınlanması ve yönetilmesini amacıyla yoğun kurumsal destek gerekmektedir. Bu yaklaşımda kullanılan yazılımların çoğu Avrupa Birliği destekli projeler kapsamında geliştirilmiştir. Bu alandaki bazı projeler yükseköğretim kurumlarında öğrencilere kişisel öğrenme ortamı altyapısı sunmak amacıyla öğrenme yönetimi sistemi ile kişisel öğrenme ortamının bütünleştirilmesi şeklinde tasarlanmıştır. Bu projelerde kurumların öğrenme yönetim sistemleri ya da sanal öğrenme ortamlarına Web 2.0 ve sosyal medya olanakları eklenerek bireylerin kişisel öğrenme ortamı oluşturmalarına olanak verilmektedir (Alario-Hoyos ve Wilson, 2010).

İkinci grup kişisel öğrenme ortamı ise kullanıcılar tarafından oluşturulmakta ve yönetilmektedir. Buna «kendin yap» (DIY - do it yourself) yaklaşımı adı verilebilir. Bu yaklaşımda çeşitli çerçeveler önerilmektedir. Örneğin Kompen ve Edirisingha (2008) "Wiki-based PLE" (Google sites), "Social network-based PLE" (Facebook), "Social aggregator-based PLE" (Netvibes) ve "Browser-based PLE" (Flock) çerçevelerini önermiştir. Downes ise bir blog sitesi ve bir blog okuyucusunu kişisel öğrenme ortamı oluşturmak için bir başlangıç alanı olarak kullanmaktadır (Downes, 2010). Bu yaklaşımda, genellikle en yaygın kullanılan ve diğer Web 2.0 araçlarına erişim için gerekli bağlantıların eklenebildiği Web 2.0 araçları kişisel öğrenme ortamı için merkez olarak kullanılmaktadır. Günümüzde sosyal medya araçlarında kişisel profil oluşturmak temel bir özellik haline gelmiştir. Bireyler kişisel profillerinde sık kullandıkları diğer Web 2.0 araçlarını da ekleyerek ya da tanımlayarak o yazılımı bir kişisel öğrenme ortamı haline getirebilmektedirler. Örneğin bir sosyal yer imi ve kişisel bilgi yönetimi uygulaması olan Diigo ya da wiki sayfası hazırlama yazılımı olan WikiSpaces bu amaçla kullanılabilir. Günümüzde Internet Explorer, Chrome, Firefox ve Safari gibi tarayıcıların giderek gelişen özellikleri "tarayıcı tabanlı kişisel öğrenme ortamları"nın gelişmesini sağlayabilir (Kayabaş ve Mutlu, 2013). Leslie'nin "A Collection of PLE Diagrams" wiki

sayfasında çok sayıda değişik aracın kişisel öğrenme ortamlarının merkezinde kullanıldığı görülmektedir (Leslie, 2014).

Sıfırncı grup - Kişisel Bilgisayar Yaklaşımı: Bu görüş ise kişisel bilgisayarların öğrenciler için bir kişisel öğrenme ortamı olduğunu ifade eder. Öğrenciler kişisel öğrenme ortamlarında gerçekleştirilmesi öngörülen bütün etkinlikleri dizüstü bilgisayarlarında gerçekleştirebilirler ve gerekli bütün araçlara sahip olabilir/erişebilirler (Sclater, 2008).

Bireylerin Sahip Olduğu Seçeneklerin Değerlendirilmesi

Bireylerin kendi kişisel öğrenme ortamlarını oluşturmaları için en uygun yaklaşımın Başlangıç sayfası yaklaşımı olduğu düşünülebilir. Fakat Mutlu'nun (2012a)'de yaptığı taramada o ana kadar literatürde incelenen 28 adet başlangıç sayfası hizmetinin 17 tanesinin hizmetten kaldırıldığını saptamıştır. Aynı tablonun günümüzde güncellenmiş hali Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3: Başlangıç Sayfası Hizmeti Veren Sitelerin Durumu (Mutlu, 2012a)

Faaliyetine Son Veren Siteler	Faaliyetine Devam Eden Siteler
PageFlakes (Ocak 2012'de sonlandırıldı.)	ProtoPage (http://www.protopage.com/)
Google (1 Kasım 2013'de sonlandırıldı.)	NetVibes (http://www.netvibes.com/en)
Windows Live Personalized Experience (start.com olarak başlatıldı, my.Live.com olarak devam etti, my.msn.com'a yönlendirildi, 30 Mart 2010'da sonlandırıldı.)	limdo (http://tr.jimdo.com/)
SurfNinja (10.04.2014'de erişilemedi.)	SymbalooEdu (http://www.symbalooedu.com/)
G.ho.st (Nisan 2010'da sonlandırıldı.)	My Yahoo (http://my.yahoo.com/)
Google Wave (Nisan 2010'da sonlandırıldı.)	stHrt (http://sthrt.com/)
Eskobo (10.04.2014'de erişilemedi.)	Favor (http://www.favor.com/)
tsAstart (10.04.2014'de erişilemedi.)	Yahoo Pipes (Mashup Editor)
MyGetGo (10.04.2014'de erişilemedi.)	(http://pipes.yahoo.com/pipes/)
Goovy (10.04.2014'de erişilemedi.)	Moodle + Wookie (LMS)
SuprGlu (10.04.2014'de erişilemedi.)	(http://wookie.apache.org/)
SurfNinja (10.04.2014'de erişilemedi.)	
Flock (Nisan 2010'da sonlandırıldı.)	
Microsoft PopFly - Mashup Creator (24 Ağustos 2009'da sonlandırıldı.)	
Google Mashup Editor (Ocak 2009'da Google Apps ile birleştirildi.)	
MashMaker (10.04.2014'de erişilemedi.)	
Marmite (10.04.2014'de erişilemedi.)	
Afrous (Mashup Builder) (10.04.2014'de erişilemedi.)	
24eyes (10.04.2014'de erişilemedi.)	

Bireylerin kişisel öğrenme ortamı oluşturmaları amacıyla uygulanabilecek seçenekler gözden geçirildiğinde bu aşamaya kadar elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Başlangıç sayfası yaklaşımı, hizmetin sona erme olasılığı nedeniyle sürdürülebilir bir yaklaşım değildir.
- Yükseköğretim kurumlarındaki projelerde geliştirilen ve genellikle kurumun öğrenme yönetim sistemi / sanal öğrenme ortamıyla bütünleşik kişisel öğrenme ortamlarının kullanımı kurumla ilişki kesildiğinde sona ermekte ve sürdürülememektedir.
- Avrupa'da ulusal ve uluslararası projelerde geliştirilen teknolojilerin çoğu pilot proje düzeyinde uygulanmakta, proje dönemi sona erdikten sonra kalıcı olarak hizmet verilmemektedir.
- Kişisel öğrenme ortamları (ne kadar kolaylaştırıcı olursa olsun) her an kapanabilir hizmetlere ve hizmeti vermektен her an vazgeçebilir kurumlara bağımlı olmamalıdır. Öğrenenler bu hizmet ve kurumları ikame edebilir düzeyde kişisel öğrenme ortamı oluşturma, kullanma, geliştirme ve sürdürme bilgi ve becerilerine sahip olmalıdırlar.

YÖNTEM

Bu çalışmada Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi öğrencilerinin kişisel öğrenme ortamları oluşturabilmeleri için bir yaklaşım geliştirilecektir. Bu amaçla Açıköğretim Sistemi, öğrencilerin profili, öğrencilerin eğitsel kaynakları, öğrencilerin yararlanabildikleri etkileşim kanalları incelenmiş ve kişisel öğrenme ortamları literatüründen elde edilen sonuçlarla birlikte değerlendirilerek açıköğretim öğrencilerinin kişisel öğrenme ortamı oluşturabilmeleri için bir çerçeve önerisi geliştirilmiştir.

Açıköğretim Sistemi

Açıköğretim Sistemi 1982 yılında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi adıyla oluşturulmuştur. 2012-13 öğretim yılı verilerine göre Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemine kayıtlı yaklaşık 1.200.000 aktif öğrenci bulunmaktadır. Sahip olduğu öğrenci sayısı bakımından dünyanın mega üniversiteleri arasında bulunan Anadolu Üniversitesi, Türkiye dışında Batı Avrupa'da, KKTC'de, Azerbaycan'da ve Balkanlar'da açıköğretim hizmeti sunmaktadır (Anadolu Üniversitesi, 2014).

Programlara Kayıt Yaptırma Biçimleri ve Öğrenci Profili

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi değişik kaynaklardan öğrenci kabul etmektedir:

Başlıca öğrenci kaynağı ÖSYM'nin gerçekleştirdiği sınavlardır. Öğrenciler bu sınavlarda Açıköğretim, İşletme ve İktisat Fakültelerindeki önlisans ve lisans programlarından birisini seçerek, taban puanı almak ve sıralama sonucunda puanları kontenjan sınırları içerisinde olmak koşuluyla kayıt yaptırabilmektedirler. Diğer bir öğrenci kaynağı dikey geçiş olanağıdır. Ülkemizdeki önlisans mezunlarının büyük bir bölümü için dikey geçiş sınavına girmeden bir Açıköğretim lisans programına kayıt yaptırma olanağı bulunmaktadır. Lisans tamamlama olanağı ise bir lisans programını ilk iki yıldan sonra önlisans diploması alarak terk eden öğrencilere sağlanan bir olanaktır. Bu öğrenciler bir sınava girmeden lisans programının üçüncü sınıfına ya da lisans hazırlık sınıfına kayıt yaptırabilmektedirler. Yatay geçiş olanağı ile ülkemizde yüz yüze eğitim gören öğrencilerin Açıköğretim Programlarına geçmelerine olanak sağlamaktadır. Sınavsız giriş olanağı ile mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından mezun olan öğrenciler kendilerine karşı gelen önlisans programlarına sınavsız kayıt yaptırabilmektedirler. İkinci Üniversite olanağı herhangi bir üniversitede yüz yüze eğitim gören ya da yüz yüze bir programdan mezun olmuş kişilerin sınava girmeden istedikleri bir Açıköğretim programına kayıt yaptırabilmelerine olanak sağlar. Açıköğretim Sistemi kurulduğu dönemden itibaren Türkiye Cumhuriyeti'nin başlıca hizmet içi eğitim hizmeti sağlayıcısı durumunda olmuştur. Bu kapsamda resmi kurumlar ile üniversite arasında imzalanan protokoller ile yüz binlerce devlet memuru uzaktan eğitim yöntemiyle önlisans ve lisans tamamlama eğitiminden geçirilmiştir. Açıköğretim Sisteminin diğer öğrenci kaynağı ise yurtdışında Türkçe konuşan topluluklardır. Bu kapsamda Köln/Almanya'daki Batı Avrupa Bürosu Batı Avrupadaki 12 kentte açıköğretim sınavı düzenlemektedir. Benzer şekilde Kosova, Makedonya, Bulgaristan ve Azerbaycan'daki bürolar aracılığıyla bu ülkelerde açıköğretim programlarına kayıt yaptırmak ve sınavlara girmek mümkün olmaktadır (Anadolu Üniversitesi, 2014).

Açıköğretim Sistemi bünyesinde yılda üç kez açılan e-sertifika programları ise Açıköğretim Sistemindeki derslerden oluşturulmuş programlardır ve her hangi bir programa kayıt yaptırmadan gereksinim duyulan üç dersi içeren bir sertifika programına kayıt yaptırarak yarı biçimsel öğrenme olanağından yararlanılabilmektedir. Açık ders malzemeleri ise hiçbir koşul olmadan açıköğretim ders içeriklerine herkesin erişmesine olanak sağlayarak bireylerin biçimsel olmayan öğrenme süreçleri desteklenmektedir (e-Sertifika, 2014).

Açıköğretim Eğitsel Kaynakları

2000'lerin başından itibaren açıköğretim öğrencilerine internet üzerinden sunulan eğitsel içerik ve hizmetler giderek çeşitlenmiş ve artmıştır. Açıköğretim e-öğrenme portalı günümüzde açıköğretim öğrencilerinin temel ders çalışma ortamı haline gelmiştir. Açıköğretim e-öğrenme portalında aşağıdaki içerikler yayınlanmaktadır (Mutlu vd., 2014):

- *Etkileşimli e-Kitap*, öğrenenlere video, ses ve animasyonlar ile zenginleştirilmiş interaktif bir öğrenme ortamı sunmaktadır. Etkileşimli e-Kitaplara masaüstü, dizüstü, tablet ve akıllı telefon gibi farklı cihazlara ek olarak Windows, Mac, iOS ya da Android gibi farklı platformlar üzerinden de erişilebilmektedir.

- *e-Öğrenme Malzemeleri* öğrenenlerin bireysel ders çalışma faaliyetlerini yönlendirmeyi amaçlamaktadır. Her dersin her bir ünitesi için hazırlanan konu anlatımlarına, sunumlara, alıştırmaya sorularına ek olarak öğrenme sürecine katkı sağlayabilecek web bağlantıları, belgeler vb. dış kaynaklar bir etkinlik listesi biçiminde öğrenenlere sunulmaktadır. Bu e-öğrenme ortamında öğrenenlerden beklenen, etkinlik listesinde belirtilen sıra ve biçimde ilgili e-öğrenme malzemelerinden yararlanmalarıdır. Bir öğrencinin dersleri üniteleri kapsamında gerçekleştirildiği tüm etkinlik sistem tarafından kaydedilerek raporlanmaktadır. Bu sayede öğrenciler kendi ders çalışma süreçlerini ve öğrenme düzeylerini çok kolay bir biçimde çevrimiçi olarak takip edebilmektedir.
- Açıköğretim e-Öğrenme Portalı kapsamında sunulan ve öğrenenler tarafından en çok tercih edilen hizmet olan *deneme sınavları* (e-sınav), Açıköğretim öğrencilerinin resmi sınavlar öncesi kendilerini denemeleri ve başarı durumlarını gerçeğe yakın biçimde ölçmeleri amacıyla tasarlanmış bir e-öğrenme ortamıdır.
- Açıköğretim e-Öğrenme Portalında 2000 yılından günümüze Açıköğretim Sistemindeki bütün *geçmiş sınav soruları* ve yanıt anahtarları yayınlanmaktadır.

Açıköğretim ilk kurulduğunda TRT aracılığıyla yayınlanan televizyon programları açıköğretim öğrencilerinin temel öğretim ortamlarından biriydi. Günümüzde açıköğretim televizyon programları TRT Okul kanalında yayınlanmakta ve tüm programlara internet üzerinden de erişilebilmektedir (TRT Okul, 2014).

Açıköğretim e-Öğrenme portalındaki içeriklere Mobil cihazlardan da erişim olanağı bulunmakta ve iOS, Android ve yakında Windows tabanlı tabletlerden erişilebilmektedir. Ayrıca açıköğretim televizyon programları iTunes'dan indirilebilmektedir (<http://itunesu.anadolu.edu.tr/>).

Açıköğretim ders içeriklerinin yanı sıra toplumun geneline yönelik olarak isteyen herkesin koşulsuz olarak yararlanabileceği Kitlesel Açık Ders Malzemeleri Portalı yakında yayına başlayacaktır.

Açıköğretimde Etkileşim

Öğrencilerin Öğreticilerle Etkileşimi: Açıköğretim öğrencileri çok sayıda derste derse atanmış öğretim elemanlarıyla E-Seminerler aracılığıyla haftanın belirli gün ve saatlerinde eşzamanlı etkileşim kurabilmektedirler (e-Seminer, 2014). Yakın zamanda derslere ait tartışma grupları aracılığıyla eşzamanlı olmayan etkileşim olanağı da sağlanmaya başlanacaktır.

Açıköğretim Sosyal Medyası: Açıköğretim sistemi öğrencileri açıköğretimle ilgili etkili bir sosyal medyaya sahiptirler. Öncelikle üniversitenin aşağıdaki resmi Facebook ve Twitter hesapları öğrencilere hem idari hem de e-Öğrenmeye yönelik mesaj akışı sağlamaktadır. Öğrenciler ayrıca TRT Okul'a ait sosyal medyadan da yararlanabilmektedirler.

- <https://www.facebook.com/anadoluuniversitesi>
- <https://www.facebook.com/aofelrportal>
- https://twitter.com/Anadolu_Univ
- <https://twitter.com/aofelrportal>
- <http://www.youtube.com/user/TRTOkul>
- <http://facebook.com/trtokul>
- <http://twitter.com/trtokul>

Aynı şekilde diğer açıköğretim öğrencilerinin oluşturduğu Facebook ve Twitter hesapları, forumlar ve sözlükler açıköğretim öğrencileri için geniş bir sosyal medya seçeneği sunmaktadır. Memurlar.net sitesi çalışan ve mezun olan öğrencilerin ağırlıklı olarak takip ettiği sitelerin başında gelmektedir. Son olarak açıköğretim öğrencilerine online hizmet vermeyi amaçlayan, dersanelere ya da diğer ticari kurumlara ait siteler de sık ziyaret edilen kaynaklardır.

Öğrencilerin Açıköğretim Fakültesiyle İletişimi: Açıköğretim öğrencileri kayıt ve kayıt yenileme sürecinde ders kayıtlarını Ogrenci.anadolu.edu.tr sitesini kullanarak internet ortamında gerçekleştirmekte, dönemlik öğretim ücretlerini internet üzerinden ödeyebilmektedirler. Aynı siteden sınav giriş belgesi alabilmekte, akademik durumunu izleyebilmekte ve sınav sonuçlarını öğrenebilmektedirler. Bir çağrı merkezi öğrencilere (444 10 26)

numarası üzerinden hafta içi saat 8:30- 18:00 arasında hizmet vermektedir. Diğer bir erişim kanalı ise SMS'dir. SMS ile öğrencilerin kayıt, kayıt yenileme, sınav ve mezuniyet süreçleri yönlendirilmektedir.

Fiziksel Ortamlarda Etkileşim: Açıköğretim Sisteminde kayıtlı olan öğrenciler uzaktan öğretim görmeyi yanı sıra üniversiteyle yüz yüze temas kurabildikleri fiziksel ortamlara da sahiptirler. Bunların başında kayıt, kayıt yenileme, ders kitaplarını teslim alma, öğrenci belgesi alma ve mezuniyet durumunda diploma alma gibi nedenlerle uğradıkları açıköğretim büroları gelmektedir. Bu hizmetin dijital ortamdaki destekleyici hizmeti ogrenci.anadolu.edu.tr sitesinde verilmektedir. Diğer fiziksel bir öğrenme ortamı ise ders kitaplarıdır. Öğrenciler mutlaka her derste basılı bir ders kitabına sahip olurlar. Bu hizmetin dijital ortamdaki eşdeğeri Açıköğretim e-Kitaplarıdır. Ülke çapında işbirliği içindeki yerel üniversitelerde akşamları ve hafta sonları sınırlı sayıda seçili ders için yüz yüze danışmanlık hizmeti alabilmektedirler. Bu hizmetin dijital ortamdaki eşdeğeri e-Seminerlerdir. Son olarak öğrencilerin düzenli olarak buldukları fiziksel ortam olarak her öğretim döneminde bir ara ve bir dönem sonu olmak üzere ülke çapında aynı anda gerçekleştirilen yüz yüze sınavlar örnek verilebilir. Yüz yüze sınavların dijital ortamdaki destekleyici hizmeti "geçmiş sınav soruları" dır.

Açıköğretim Öğrencilerine Ait Kişisel Öğrenme Ortamı İçin Bir Çerçeve Önerisi

Açıköğretim Sistemi öğrencilerinin Anadolu Üniversitesinin onlara öğrencilik süresi boyunca sağladığı e-öğrenme hizmetleriyle yetinmemeleri, kendilerine ait kişisel öğrenme ortamlarını oluşturmaları ve kullanmaları yaşam boyu öğrenme süreçlerini bağımsızca yönetebilmeleri için önem kazanmaktadır. Bu çalışmada temel yaklaşım olarak bu çalışmanın "Bireylerin Sahip Olduğu Seçeneklerin Değerlendirilmesi" isimli bölümünde listelenen gerekçelerden dolayı açıköğretim öğrencilerinin kendi kişisel öğrenme ortamlarını oluşturmaları amacıyla öğrencilere tamamlanmış bir altyapı ya da hizmet sunulması tercih edilmemiştir. Bunun yerine öğrencilere kendi kişisel öğrenme ortamlarını kendilerinin tasarlayabileceği ve sürdürebilecekleri becerilerin kazandırılması temel yaklaşım olarak belirlenmiştir.

DIY (do it yourself) yaklaşımına göre öğrenciler alışık oldukları ve kullanım becerisine sahip oldukları Web 2.0 araçlarını gevşek bir biçimde bir arada kullanarak öğrenme etkinliklerini gerçekleştireceklerdir. Zamanla değişen teknolojilere uyum sağlayarak kişisel öğrenme ortamlarını güncelleyeceklerdir.

Başlangıç sayfası olarak herhangi bir araç önerilmeyecek, bunun yerine öğrencilerin en fazla kullandıkları Web 2.0 aracını kendilerine başlangıç sayfası yapabilmeleri için alternatif deneyimlerin paylaşılması öngörülmektedir. Öğrenciler açıköğretim sistemine ait kurumsal altyapıyı kullanmaya devam edecekler fakat altyapıdan elde edebilecekleri bütün içeriği kişisel öğrenme ortamlarına kopyalayarak, öğrenme etkinliklerini gelecekte kurumsal altyapıdan bağımsız olarak tekrar edebilecekleri esnekliğe sahip olacaklardır. Öğrenciler kurumla ilişkilerini sona erdikten sonra da yaşam boyu öğrenme sürecinde kişisel öğrenme ortamlarını kullanmaya devam edebileceklerdir.

Çerçevenin Yapısı

Uygulanan yaklaşım öğrenenlere kişisel öğrenme ortamlarını oluşturma, kullanma ve sürdürme becerilerinin aşamalar halinde kazandırılmasıdır. Buna göre önerilen çerçeve aşağıdaki aşamaları içermektedir:

- Başlangıç kişisel öğrenme ortamının oluşturulması: Bu aşamada öğrenene başlangıç olarak kullanabileceği araçların seçenekleri sunulacaktır. Eğer seçeneklerin arasında öğrenenin etkin olarak kullandığı bir araç bulunuyorsa öğrenen bu araçtan yola çıkarak kişisel öğrenme ortamını oluşturmaya başlayabilir. Eğer öğrenen Web 2.0 araçlarına yabancıysa öğrenen başkalarının kişisel öğrenme ortamı deneyimlerinden yararlanması için "iyi örnekler"e yönlendirilir. Öğrenen kendisi için bir başlangıç aracı belirledikten sonra bu araç üzerinde açıköğretim eğitsel kaynaklarına ve etkileşim kanallarına erişim için bir arayüz oluşturmaları için yönlendirilir.
- Kişisel öğrenme ortamının geliştirilmesi: Bu aşamada öğrenene kişisel öğrenme ortamlarında gerçekleştirebileceği etkinliklere ait bilgiler verilir ve bu etkinlikleri başkalarından destek almadan kendi başına gerçekleştirebileceği araçlarla tanıştırılır. Öğrenen adım adım kişisel öğrenme ortamını geliştirir. Bu aşamada ortamı mümkün olduğunca basit ve işlevsel durumda tutmak, ortamı deneyim kazandıkça etkinlikleri ve araçları çeşitlendirerek zenginleştirmek, içerik ve hizmetlerin edinilmesi için etkili yöntemler geliştirmek, bulut tabanlı hizmetleri kullanma becerisi kazanmak gibi konulara önem verilir.

- Kişisel öğrenme ortamının kullanılması: Bu aşamada öğrenen kişisel öğrenme ortamını öğrenme becerilerini en alt düzeyden en üst düzeye doğru geliştirecek şekilde kullanmaya başlaması için yönlendirilecektir. Bu amaçla Bloom'un dijital taksonomisinin Açıköğretim Sistemi için uyarlanmış şekinden yararlanılacaktır.
- Kişisel öğrenme ortamının sürdürülmesi: Bu aşamada kişisel öğrenme ortamının bir ders, bir dönem ya da bir program tamamlandığında sona erdirilmemesi, öğrenene gelecekteki diğer biçimsel öğrenme süreçlerinin yanı sıra şu andaki biçimsel olmayan öğrenme süreçlerinde de etkin biçimde kullanma deneyimi kazandırılması sağlanacaktır. Bu amaçla sürdürülebilirlik için teknik gereklilikler, biçimsel, yarı biçimsel ve biçimsel olmayan öğrenme farklı öğrenme biçimleri için sürdürülebilirlik, farklı öğrenme kurumları için yatay ve dikey sürdürülebilirlik gibi beceriler kazandırılacaktır.
- Daha ileri için yönlendirme: Çerçevenin bu aşamasında öğrenenlerin kişisel öğrenme ortamlarını bir kişisel araştırma ortamına dönüştürmeleri için yön çizmeleri sağlanacaktır.

Görüldüğü gibi, öğrenenlere hazır bir ortam sunulmayıp, öğrenenlerin kişisel öğrenme ortamlarını kendi gereksinimleri, düzeyleri, alışkanlıkları ve öncelikleri doğrultusunda kendilerinin oluşturması için bir yönlendirme yapılmaktadır.

BULGULAR

Önceki bölümde önerilen çerçevenin açıköğretim öğrencilerine uygulanabilmesi amacıyla bu bilgi ve becerileri kazandıracak bir uzaktan öğrenme malzemesinin tasarlanması, geliştirilmesi ve öğrenenlere uygulanması gerekmektedir.

Bu amaçla açıköğretim öğrencilerine kişisel öğrenme ortamlarını oluşturma becerisi kazandırmak amacıyla "kişisel öğrenme ortamını oluşturma", "kişisel öğrenme ortamından etkin yararlanma" ve "kişisel öğrenme ortamını sürdürebilme" başlıklarına sahip bir yönlendirme eğitiminin verilmesi gerekecektir. Bu eğitimin hedef kitesinin uzaktan eğitim gören öğrenenler olması nedeniyle öğrenenlerin kendi kendilerine çalışabilecekleri bir etkileşimli ders şeklinde tasarlanması daha uygun olacaktır. Bu aşamada sadece dersin temel kapsamı belirlenmiş olup, öğrenme amaçları, içerik, kullanılacak medyalar, dersin öğrenene aktarılacağı ortamlar, öğrenme etkinliklerinin ve değerlendirme araçlarının tasarlanması gibi işlemler öğretim tasarımı aşamasında gerçekleştirilmelidir.

Kapsamı yukarı belirlenen eğitimin açıköğretim öğrencilerine yine uzaktan eğitimle verilmesi mümkündür. Bu eğitimin isteğe bağlı olarak kayıt yaptırılabilir ve internet üzerinden verilen kredisiz bir ders olarak tasarlanması durumunda o anda kayıtlı olan (hatta mezun olmuş olan) bütün açıköğretim öğrencilerine erişilmesi açısından etkili olacaktır. Öğrencilere değişik Web 2.0 araçlarının kullanımını öğretmek için mümkün olduğunca açık eğitsel kaynaklara başvurularak, bu içeriğin hızlı güncellenmesi sağlanabilir. Öğrencilerin dersteki başarılarının değerlendirilmesi için biçimsel sınavlar yerine dersin kendi kendini değerlendirme araçlarıyla donatılması durumunda sınav maliyetleri ortadan kaldırılabilir. Bu durumda derse kayıt yaptırma için kısıtlayıcı bir akademik takvimin uygulanmasına da gerek kalmayacaktır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Kişisel öğrenme ortamları yaşam boyu öğrenme sürecinde biçimsel, yarı biçimsel ve biçimsel olmayan öğrenmeyi desteklemek amacıyla kullanılabilen, geleceğin öğrenme ortamlarıdır. Bu çalışmada Açıköğretim Sistemi öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme süreçlerinde kullanabilecekleri bir kişisel öğrenme ortamının öğrencilerin kendileri tarafından tasarlanması, oluşturulması, yönetilmesi ve sürdürülmesi gerektiği ve bunun için öğrencilere kişisel öğrenme ortamı oluşturma, kullanma ve sürdürebilme becerileri kazandıracak yönlendirme eğitiminin verilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Çalışmada elde edilen sonuçların geçerliliğinin belirlenmesi amacıyla öğrencilere kişisel öğrenme ortamı oluşturma, kullanma ve sürdürebilme becerileri kazandıracak bir eğitimin tasarlanması, uygulamaya konulması ve uygulama sonuçlarının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Not: Bu çalışma 24-26 Nisan 2014 tarihlerinde Antalya’da 21 Ülkenin katılımıyla düzenlenen 5th International Conference on New Trends in Education and Their Implications – ICONTE’ de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Alario-Hoyos, C., & Scott Wilson. (2010). Comparison of the main Alternatives to the Integration of External Tools in different Platforms. In: *Proceedings of the 3rd International Conference of Education, Research and Innovation, ICER2010*, p:3466-3476, 15-17 November, 2010, Madrid, Spain.

Anadolu Üniversitesi (2014). Açıköğretim Sistemi, 10.04.2014 tarihinde <http://www.anadolu.edu.tr/tr/acikogretim-sistemi> adresinden alınmıştır.

Attwell, G. (2007). E-Portfolios – the DNA of the Personal Learning Environment? *Journal of E-Learning and Knowledge Society*, 3 (june 2007), 39–61.

Attwell, G. (2007). Personal Learning Environments - Future of eLearning? *eLearning Papers*, 2, 1, January.

Attwell, G., Cook, J., & Ravenscroft, A. (2009). Appropriating Technologies for Contextual Knowledge: Mobile Personal Learning Environments. In: *Best Practices for the Knowledge Society. Knowledge, Learning, Development and Technology for All Communications in Computer and Information Science*, Volume 49, Part 1, 15-25.

Brown, S. (2010). From VLEs to learning webs²: the implications of Web 2.0 for learning and teaching. *Interactive Learning Environments*, (June 2012), 37–41.

Buchem, I., Attwell, G., & Kompen, R. T. (2011). Understanding Personal Learning Environments: Literature review and synthesis through the Activity Theory lens. In: *Proceedings of the the PLE Conference 2011*, 10th - 12th July 2011, Southampton, UK.

Castañeda, L., & Soto, J. (2010). Building Personal Learning Environments by using and mixing ICT tools in a professional way. *Digital Education Review*, 18(18), 9–25.

Chatti, M.E. (2010). “LMS vs. PLE”, Mohamed Amine Chatti's ongoing research on Knowledge and Learning Blog, 10.04.2014 tarihinde <http://mohamedaminechatti.blogspot.com.tr/2010/03/lms-vs-ple.html> adresinden alınmıştır.

Chen, W.-P., Millard, D. E., & Wills, G. B. (2011). Using Scrutable Learning Models to Support Personal learning Objectives on Mobile Devices. *Proceedings of the The PLE Conference 2011*, 10th - 12th July 2011, Southampton, UK.

Churces, A. (2012). Blog Post. Bloom’s Digital Taxonomy, 10.04.2014 tarihinde <http://edorigami.wikispaces.com/Bloom%27s+Digital+Taxonomy> adresinden alınmıştır.

Cormier, D., & Siemens, G. (2010). The Open Course: Through the Open Door--Open Courses as Research, Learning, and Engagement. *Educause Review*, 45(4), 30-32.

Dabbagh, N., & Kitsantas, A. (2012). Personal Learning Environments, social media, and self-regulated learning: A natural formula for connecting formal and informal learning. *The Internet and Higher Education*, 15(1), 3–8.

Downes, S. (2005). Feature: E-learning 2.0. *Elearn magazine*, 2005(10), 1.

Downes, S. (2010). Personal Learning Environments, April 22, 2010, *Keynote presentation delivered to Interactive Technology in Education Conference*, Hämeenlinna, Finland, by Video. 10.04.2014 tarihinde <http://www.downes.ca/files/Personal%20Learning%20Environments.pdf> adresinden alınmıştır.

Drexler, W. (2010). The networked student model for construction of personal learning environments: Balancing teacher control and student autonomy. *Australasian Journal of Educational Technology*, 26(3), 369–385.

e-Seminer (2014). Açıköğretim e-Seminer Hizmeti, 10.04.2014 tarihinde <http://eogrenme.anadolu.edu.tr/eseminer/sayfalar/default.aspx> adresinden alınmıştır.

e-Sertifika (2014). Anadolu Üniversitesi e-Sertifika Programları, 10.04.2014 tarihinde <http://esertifika.anadolu.edu.tr/> adresinden alınmıştır.

Ferdinand, P. & Kiefel, A. (eds) (2010). D2.1 Survey of existing models (M09), *ROLE Project Deliverables*, 10.04.2014 tarihinde <http://www.role-project.eu/wp-content/uploads-role/2010/11/role-deliverable-2.1-updated-version-final.pdf> adresinden alınmıştır.

Fisher, M. (2009). Digital Bloom's Visual, 10.04.2014 tarihinde <http://digigogy.blogspot.com.tr/2009/02/digital-blooms-visual.html> adresinden alınmıştır.

Ivanova, M. (2009). Use of Start Pages For Building a Mashup Personal Learning Environment to Support Self-Organized Learners. *Serdica J. Computing*, 3, 227–238.

Ivanova, M., & Chatti, M. A. (2011). Competences Mapping for Personal Learning Environment Management. *Proceedings of the The PLE Conference 2011*. 10th - 12th July 2011, Southampton, UK.

JISC (2004), JISC/CETIS Conference 2004, Personal Learning Environments Session, 10.04.2014 tarihinde http://www.jisc.ac.uk/uploaded_documents/Personal%20Learning%20ppt.ppt adresinden alınmıştır.

Kayabaş, İ. ve Mutlu, M.E., (2013). Platform Bağımsız Kişisel Öğrenme Ortamlarının Tasarımı, *AB'2013 Akademik Bilişim Konferansı*, Antalya, 23-25 Ocak 2013.

Kompen, R. T., & Edirisingha, P. (2008). Building Web 2.0 Based Personal Learning Environments – A conceptual framework. *EDEN Research Workshop 2008*.

Koper, R., & Bennett, S. (2008). Learning Design: Concepts. In *Handbook on information technologies for education and training* (pp. 135-154). Springer Berlin Heidelberg.

Leslie, S. (2014). A Collection of PLE Diagrams, *Deliberation Blog*, Blog post. 10.04.2014 tarihinde http://www.edtechpost.ca/ple_diagrams/index.php/ adresinden alınmıştır.

Lubensky, R. (2006). The present and future of Personal Learning Environments (PLE), *Ron Lubensky's Blog*, 10.04.2014 tarihinde <http://www.deliberations.com.au/2006/12/present-and-future-of-personal-learning.html> adresinden alınmıştır.

M.E. Mutlu, (2012a). Observed Technological Developments and Sustainability in PLE Diagrams, *AECT International Convention Louisville/Kentucky, ABD*, 30 Ekim - 3 Kasım 2012.

M.E. Mutlu, (2012b). A Mobile Information Management Framework Proposal for The Development of Personal Learning Environments, *Proceedings of Future Learning - IV. International Future Learning Conference* 3-32 pp., İstanbul, Türkiye, 14-16 Kasım 2012.

Milligan, C., Beauvoir, P., Johnson, M., Sharples, P., Wilson, S., & Liber, O. (2006). Developing a Reference Model to Describe the Personal Learning Environment. (W. Nejdl & K. Tochtermann, Eds.) *EC-TEL 2006*, 4227, 506 – 511.

Mott, J., & Wiley, D. (2009). Open for Learning: The CMS and the Open Learning Network. In *Education*, 15(2).

Mutlu, M.E. (2014a), PLE Projects Wiki sayfası, 10.04.2014 tarihinde <http://personalis.wikispaces.com/PLE+Projects> adresinden alınmıştır.

Mutlu, M.E. (2014b), Kişisel Öğrenme Ortamları Konferansları ve Çalıştayları Wiki Sayfası, 10.04.2014 tarihinde <http://personalis.wikispaces.com/PLE+Conferences+and+Workshops> adresinden alınmıştır.

Mutlu, M.E. (2014c), Kişisel öğrenme ortamlarının 2001-2006 kaynakçası Wiki sayfası, 10.04.2014 tarihinde <http://personalis.wikispaces.com/Personal+Learning+Environments> adresinden alınmıştır.

Mutlu, M.E., Özöğüt Erorta, Ö., Kip Kayabaş, B., Kayabaş, İ. (2014). Açıköğretimde E-Öğrenmenin Yükselişi, Özkul, A.E., Aydın, C.H., Kumtepe, E.G. ve Toprak, E. (Eds.), "Açık ve Uzaktan Öğrenme: Dünü, Bugünü, Yarını" kitabında bölüm olarak yer almaktadır., Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2014 (Basım Aşamasında).

Pettenati, M. C., Elisabetta, C., Jose, M., & Elizabeth, G. (2007). Using Social Software For Personal Knowledge Management In Formal Online Learning. *Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE*, 8(3), 52–65.

Schrock, K. (2011). Google Tools and Bloom's Revised Taxonomy, 10.04.2014 tarihinde <http://blog.kathyschrock.net/2011/03/google-tools-and-blooms-revised.html> adresinden alınmıştır.

Sclater, N. (2008). Personnel Learning Environments, and the Future of Learning Management Systems. *ECAR Educause Center for Applied Research. Research Bulletin*. Issue 13.

Siemens, G. (2004). Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age. *International Journal of Instructional Technology and Distance Learning*, 2(1), 10.

Siemens, G. and Downes, S. (2011). Connectivism and Connective Knowledge, Massive Open Online Course, 10.04.2014 tarihinde <http://cck11.mooc.ca/index.html> adresinden alınmıştır.

Taraghi, B., Ebner, M., & Altmann, T. (2011). The World of Widgets - An Important Step towards a Personalised Learning Environment. *Proceedings of the The PLE Conference 2011, 10th - 12th July 2011, Southampton, UK*

Torres, L., Gonzalez, H., Ojeda, J., & Monguet, J. M. (2010). PLEs from virtual ethnography of Web 2.0. *Proceedings of the The PLE Conference 2010, Barcelona, 8-9 Jul 2010*.

TRT Okul (2014). TRT Okul Televizyon Yayınları, 10.04.2014 tarihinde <http://trtokul.anadolu.edu.tr> ve <http://www.trtokul.com.tr> adresinden alınmıştır.

Wang, F., Li, X., Zhao, C., & Xu, C. (2009). Construct personal learning environment based on Web 2.0. In *Management and Service Science, 2009. MASS'09. International Conference on* (pp. 1-4). IEEE.

White, S.; Davis, H.C.; Morris, D; and Hancock, P. (2010). Making it Rich and Personal: Meeting Institutional Challenges from Next Generation Learning Environments, *The PLE Conference*, Citilab, Cornella, Barcelona, Spain, July 8-9, 2010.

Wilson, S. (2005). A diagram illustrating a future vision for a VLE. 10.04.2014 tarihinde <http://www.flickr.com/photos/elifishtacos/90944650/> adresinden alınmıştır.

Wilson, S., Liber, O., Johnson, M., Beauvoir, P., Sharples, P., & Milligan, C. (2006). Personal Learning Environments: Challenging the dominant design of educational systems. (M. Memmel, E. Ras, S. Weibelzahl, D. Burgos, D. Olmedilla, & M. Wolpers, Eds.) *Journal of e-Learning and Knowledge Society*, 3 (june 2007), 27–38.

Wilson, S., Sharples, P., Griffith, D. (2008). Distributing education services to personal and institutional systems using Widgets. In: Wild, F., Kalz, M., Palmer, M. (eds.) *Mash-Up Personal Learning Environments, Proceedings of the 1st MUPPLE Workshop. CEUR-Proceedings*, Maastricht, The Netherlands, vol. 388.